

https://doi.org/10.31516/2410-5325.068.17

УДК 793.31.01:398(161.2)

С. В. Куценко, кандидат педагогічних наук, доцент, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, м. Умань
kutsenko.udpu@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0003-0574-786X>

І. Ю. Опацький, кандидат історичних наук, викладач, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, м. Умань
igor.opatskiy@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-6786-3295>

Н. В. Пиж'янова, кандидат мистецтвознавства, доцент, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, м. Умань
pyzhianova89@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0001-9347-6566>

ДОСЛІДЖЕННЯ ХОРЕОГРАФІЧНОГО ФОЛЬКЛОРУ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМАТИКА ТА МЕТОДОЛОГІЯ

Досліджено проблему професійного збору та реконструкції хореографічного фольклору України. Розглянуто формування науково-теоретичної бази і проведення системних науково-дослідних робіт, покликаних висвітлити питання архаїчного синкретизму, національної філософії, а також найдавніших культурних артефактів, лексики, пластики жестової мови, відображених у фольклорному танці. Охарактеризовано діяльність провідних мистецтвознавців, фольклористів, хореографів, котрі зробили значний внесок у його збереження. Визначено особливості, що зумовлюють специфіку методики дослідження українського фольклорного танцю. Окреслено методи дослідження та методологію запису танцювального фольклору в польових умовах.

Ключові слова: *хореографічний фольклор, український танець, танцювальна культура, польові дослідження, методологія дослідження хореографічного фольклору.*

С. В. Куценко, кандидат педагогических наук, доцент, Уманский государственный педагогический университет имени Павла Тычины, г. Умань

И. Ю. Опацкий, кандидат исторических наук, преподаватель, Уманский государственный педагогический университет имени Павла Тычины, г. Умань

Н. В. Пыжьянова, кандидат искусствоведения, доцент, Уманский государственный педагогический университет имени Павла Тычины, г. Умань

ИССЛЕДОВАНИЕ ХОРЕОГРАФИЧЕСКОГО ФОЛЬКЛОР УКРАИНЫ: ПРОБЛЕМАТИКА И МЕТОДОЛОГИЯ

Исследована проблема профессионального сбора и реконструкции хореографического фольклора Украины. Рассмотрено формирование научно-теоретической базы и проведение системных научно-исследовательских

работ, призванных осветить вопрос архаического синкретизма, национальной философии, а также древнейших культурных артефактов, лексики, пластики жестового языка, отраженных в фольклорном танце. Охарактеризована деятельность ведущих искусствоведов, фольклористов, хореографов, которые внесли значительный вклад в его сохранение. Определены особенности, обуславливающие специфику методики исследования украинского фольклорного танца. Определены методы исследования и методология записи танцевального фольклора в полевых условиях.

Ключевые слова: хореографический фольклор, украинский танец, танцевальная культура, полевые исследования, методология исследования хореографического фольклора.

S. Kutsenko, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University, Uman

I. Opatskyi, Candidate of Historical Sciences, lecturer, Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University, Uman

N. Pyzhianova, Candidate of Art Criticism, Associate Professor, Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University, Uman

THE RESEARCH OF CHOREOGRAPHIC FOLKLORE OF UKRAINE: ISSUES AND METHODOLOGY

The aim of this article is to study a scientific and theoretical base and conduct systematic research work designed to highlight the issue of archaic syncretism, national philosophy, as well as the ancient cultural artifacts, vocabulary, the sense of rhythm of the sign language, reflected in folklore dance. The objective of the paper is the scientific substantiation of the issue of research and methodology of preservation of choreographic folklore of Ukraine.

Research methodology is based on the application of historical, culturological, art and biographical approaches as well as complex use of methods of analysis, synthesis and generalization that enabled to analyze and substantiate the necessity and the ways of preservation of folk choreographic heritage of Ukraine.

Results. The author describes the activities of leading art critics, folklorists, choreographers who have made a significant contribution to the preservation of choreographic folklore of Ukraine. The special considerations relating to the specificity of the methodology of studying Ukrainian folklore dance are determined. The research methods and methodology of recording folklore in the field are defined. The conducted research makes it possible to argue that the cultural and ethnic image of modern Ukraine is characterized by the great diversity due to its large territory, natural, geographical, socio-cultural and other differences. Today it is especially important to differentiate the dance culture. This is due to the fact that each region of this country in its own way is very original and interesting, including in terms of choreography. Thus, the comprehension of national folklore in the historical dynamics and its embodiment in the choreographic art in the context of regional culture is an urgent task of the present time.

Novelty consists in expanding the scientific knowledge in the context of developing and improving the methodology of studying Ukrainian folklore.

The practical significance of this study is in the use of its materials as a guide for teaching the choreographic folklore of Ukraine in the field.

Keywords: *choreographic folklore, Ukrainian dance, dance culture, field studies, methodology of studying choreographic folklore.*

Актуальність теми дослідження. Відомо, що фольклор завжди був підґрунтям, генетичним корінням національної культури, що органічно поєднує традиційну і природну ідентичність. Хореографічний фольклор — джерело розвитку різних напрямів хореографічного мистецтва. Нині в умовах поширення глобальної масової культури танцювальне мистецтво має нагальну потребу в життєдайному джерелі народного танцю, прагне до збагачення смислових, жанрових і лексичних ресурсів професійної хореографії. Фольклор, як будь-який вид мистецтва, — не застигла субстанція. Це жива народна творчість, що потребує систематичного вивчення.

Постановка проблеми. У сучасному мистецькому просторі традиційна танцювальна культура етнографічних регіонів України, що сформувалася на основі локальних етнічних відмінностей суспільства, потребує ґрунтовного осмислення, дослідження та збереження її унікальних зразків. Тиск шоуменізації та видовищності, переважання тілесного над духовним свідчить про відрив сучасного суспільства від коренів мистецтва, багатой скарбниці національного народного та побутового танцю. Високе мистецтво вступає в драматичний поєдинок з потоком масової культури, що охопила багато континентів індустріально-технологічної цивілізації. Як біфункціональний, синкретичний, поєднуючий практичне і духовне, український хореографічний фольклор володіє багатством змісту, видовим і жанровим розмаїттям. У розвитку українського національного мистецтва фольклор завжди відігравав значну роль. Цей фактор є специфічною ознакою його еволюції, зумовленою долею народу, його перманентною боротьбою за самобутність. Здатність фольклору протистояти деяким негативним явищам дійсності детермінується зверненням до нього в різні періоди історії. Український фольклорний танець як явище духовного життя пов'язаний своїм корінням з образами традиційної культури, етнокультурними процесами, зазнає багатовимірної еволюції, яка не має кінцевої точки, що відображатиме життя людського духу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить про існування різних підходів до вивчення окремих аспектів українського танцювального фольклору України. Серед дослідників є визнані авторитети, що здійснили вагомий внесок у науку про український народний танець, зокрема такі, як В. Авраменко, І. Антипова, Г. Боримська, К. Василенко, В. Верховинець, А. Гуменюк, А. Іваницький, С. Килимник, Ф. Колесса,

А. Кривохижа, Ю. Станішевський, П. Чубинський та ін. Зразки танцювальної спадщини окремих регіонів України представлено в працях О. Бігус, Р. Гарасимчука, Д. Демків, З. Сизоненка, Б. Кокуленка, С. Легкої, О. Помпи, Б. Стаська, І. Терешко, В. Тітова, В. Шухевича та ін.

Малочисельність систематичних досліджень із хореографічного фольклору України зумовлює те, що змістовна основа, семантичний код, функції, особливості пластики, жестової мови фольклорного танцю все ще є невивченими. Фольклорний танець з точки зору хореографічної фольклористики не досліджений. Цей принцип вивчення передбачає зважання на регіональні, тимчасові, просторові компоненти, а також охоплення в єдине дослідницьке поле світоглядної основи, символіки одягу, поезики мови і норм пластики, висвітлення вихованських традицій, імпровізацій, єдності ідей та рухів тіла, сюжетності і образності. Слід визнати, що хореографічний фольклор — нині один із найменше розвинених наукових напрямів в Україні. Саме тому окреслена проблема стала предметом дослідження колективу молодих науковців Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини в контексті розробки держбюджетної теми «Фольклористичні дослідження хорového виконавства та народного танцю Центральної України» (номер державної реєстрації 0119U002192).

Мета публікації — обґрунтувати проблеми дослідження та методології збереження хореографічного фольклору України.

Вклад основного матеріалу дослідження. Проблема збереження традиційної народної хореографії органічно пов'язана з професійними формами танцювального мистецтва. Тому каталогізація, систематизація, створення відеотек фольклорних танців — актуальне завдання сучасної науки. Без обліку та оволодіння знаннями про духовний зміст танцю, корінні методи його створення, без дотримання норм техніки і стилів народної пластики неможливе збереження, відродження етнічного вигляду танцю в сучасності. На часі актуальні проблеми щодо збереження автентичності народного танцю в цілому.

Нині постають питання професійного збору та реконструкції танцювального фольклору; створення кінетограм народних танців, які потребують сучасного технічного оснащення; створення фонду відео-теки танцювального фольклору, видання збірників із мовнографічним описом танців. Дотепер стало актуальним формування науково-теоретичної бази і проведення системних науково-дослідних робіт, з метою висвітлити питання архаїчного синкретизму, національної філософії, а також найдавніших культурних артефактів, лексики, пластики жестової мови, відображених у фольклорному танці.

І. Терешко зазначає, що, на жаль, сільський фольклор — народні пісні, танці, обряди — з кожним роком зникає із побуту місцевих жителів

і не замінюється нічим рівноцінним. Крім того, відходять у вічність носії цього безцінного національного скарбу. Такий стан зумовлює пошуки шляхів збереження та популяризації його зразків (Терешко, 2019, с. 136).

«Збирати танцювальний матеріал — це наш спільний обов'язок, оскільки тільки спільними зусиллями зможемо показати, яка красива, різноманітна й багата змістом ця галузь народної етнографії. Коли ми вивчимо самі й заохотимо інших вивчати справжній народний танець, то тим самим збережеться його правдива краса й відновиться його слава, яку заплямували пародисти українського танцю», — наголошував відомий дослідник українського танцю Василь Верховинець (Верховинець, 1990, с. 7).

Першопрохідцями досліджень танцювального фольклору України стали відомі етнографи, фольклористи кінця XIX — початку XX ст. Одним із перших, хто спробував здійснити мовнографічний запис українського танцю, був П. Чубинський (1839–1884). Власні фольклорно-етнографічні дослідження та залучення порівняльного матеріалу роблять його праці ледь не енциклопедичним посібником народної духовної культури. Він значно розширив межі досліджень, удосконалив збирання й опрацювання фольклору на науковій основі, зумів органічно поєднати історичні, статистичні, правові, економічні дані з глибинними фольклорними та етнографічними матеріалами. Допомогали етнографові і вчені: І. Новицький, О. Потебня, О. Кістяківський, М. Костомаров, В. Антонович та ін. (Чубинський, 1995, с. 5). Завдяки таланту, титанічній енергії та неабияким організаторським здібностям П. Чубинського за два роки підготовлено до друку семитомне видання «Праць етнографічно-статистичної експедиції в Західно-Руський край», «Календар Південно-Західного краю», декілька збірників та статей (Чубинський, 1995, с. 5).

Художні описи гуцульських танків представлено В. Шухевичем (1849–1915) у працях, присвячених вивченню історії, культури, етнографії та фольклору Гуцульського краю, його місця в історичному минулому України. Найвагомим етнографічно-фольклористичним дослідженням, яке свідчило зокрема і про танцювальну культуру, стало п'ятитомне видання «Гуцульщина» (1899–1908).

У контексті вивчення та запису гуцульських танців слід відзначити українського мистецтвознавця, музикознавця, етнолога Р. Гарасимчука (1900–1976). Результати досліджень зафіксовані в монографії «Народні танці українців Карпат», написаній на основі довголітніх польових досліджень. Монографія про гуцульські танці, видана польською мовою в 1939 р., визнана одним з кращих досягнень європейської хореології.

У післявоєнний час текст цієї праці вчений доповнив новими матеріалами і дослідженнями про бойківські й лемківські танці, які високо оцінив Павло Вірський. У радянський час ця унікальна праця не побачила світ, попри її високу оцінку фахівцями. Тепер це дослідження видається за авторським рукописом, який зберігається в архіві Інституту народознавства НАН України (Гарасимчук, 2008).

Елементи хореографії хороводів, танково-ігрових пісень презентовано етнографом, фольклористом, мистецтвознавцем, організатором наукових експедицій (1904–1906) В. Гнатиюком (1871–1926) у першому українському монографічному виданні «Гаївки» (1909). Поява збірника «Гаївки» В. Гнатиюка активно супроводжувалась відгуками відомих фольклористів та етнологів (І. Франка, Ф. Колесси, О. Чебанюка, Б. Романчука та ін.).

Надзвичайно цінне дослідження танцювального фольклору України здійснене провідним фольклористом В. Верховинцем (1880–1938). Науковий доробок «Теорія українського народного танцю» (Верховинець, 1919) здобув надзвичайно високу оцінку серед фольклорно-етнографічних досліджень. У цій праці фольклорист зібрав та систематизував надзвичайно цінний матеріал для правильної інтерпретації та розуміння українського танцю.

Внесок у збереження танцювального фольклору України зробив і запорізький хореограф-фольклорист З. Сизоненко — це праця «Віночок. Чотири українські народні танці» (Сизоненко, 1962), до якої увійшли народні сюжетні танці: «Ой зав'ю вінки», «Дощик», «Линець», «Метелиця».

Слід відзначити також вагомий внесок А. Гуменюка (1916–1982) у дослідження українських народних танців, результати якого відображені в працях «Народне хореографічне мистецтво України» (Гуменюк, 1963), «Українські народні танці» (Гуменюк, 1969) за ред. П. Вірського. Відомий фольклорист-хореограф записав понад 140 народних пісень і танців, які посідають провідне місце в культурно-мистецькому просторі України.

Не менш цінними в означеному аспекті є праці Є. Зайцева (1924–1995), опубліковані в книзі «Основи народно-сценічного танцю» (Зайцев, 1976). Автор описав методику виконання близько двох сотень рухів, а також танців Центрального та Західного регіонів України.

Без перебільшення значний внесок у дослідження хореографічного фольклору в Центральній Україні здійснив А. Кривохижа (1925), який немало мандрував по Україні, збираючи фольклор, вивчаючи історію, традиції, обряди; працюючи над репертуаром ансамблю, намагався зв'язати на те, що людей цікавить, подобається, захоплює. Створюючи

хореографічні композиції, майстер завжди шукав найоптимальніші, найефективніші варіанти постановок, які найточніше відтворювали б народні дух, думку, естетику, а також багатство українського фольклору. Спочатку добирав танці, хороводи, обряди в усьому їхньому розмаїтті, потім створював композиції, сюїти, інші масштабні полотна. Але мета цих пошуків була єдиною — хореографічна композиція має бути аналогом українського народного танцю чи обряду, тобто містити найцінніше, що є в українському фольклорі (Островська, 2016, с. 224).

Непересічним є дослідження танцювальної лексики українського танцю К. Василенка (1925 — 2002), результати якого зосереджені в книзі «Лексика українського народно-сценічного танцю» (Василенко, 1996). Основою багаторічного дослідження став фольклорний матеріал Полісся, Поділля, Волині, Прикарпаття, Буковини, Закарпаття та Центральної України. Фольклорні розвідки К. Василенка налічують понад тисячу рухів, з яких більшість зафіксовано вперше. Цінною є праця «Український танець» (Василенко, 1997), яка відзначається взаємозалежністю історичних, етнологічних, фольклорних зав'язків з формами та жанрами, лексикою, композицією, музикою в українській народній хореографії.

Аналізуючи дослідження хореографічного фольклору України, цей список можемо продовжити. Найголовніше, що всі ці люди виконували надзвичайне завдання — досліджували та зберігали танцювальну культуру нашого народу.

У зв'язку з викладеним вище, зазначимо, що хореографічний фольклор є своєрідним явищем в контексті духовної культури народу. Він має багато специфічних ознак, серед яких: колективність, варіантність, традиційність тощо. Ці особливості зумовлюють специфіку методики його дослідження і необхідність постановки проблем. Відповідно до цього завдання виникає потреба підбору методологічного базису дослідження танцювального фольклору. Слід зосередити увагу на тому, що осередком традиційної (пісенної, танцювальної) культури України переважно є сільська культура, тому її носіїв слід шукати в сільській місцевості.

Звернемося до досліджень В. Верховинця, який запропонував оригінальний метод запису хореографічного матеріалу, що полягає в словесному описі рухів і їхніх комбінацій, ілюстрованих рисунками та схемами. Його метод здобув широке визнання в хореографів і науковців (Верховинець, 1979, с. 9). Методологія запису, зазначав П. Вірський, основоположником якої є Верховинець, набула широкого визнання не лише на Україні, а й далеко за її межами. Вона проста, зручна і цілком доступна як професіоналові, так і початківцю (Верховинець,

1990, с. 11). Охочим збирати танцювальний етнографічний матеріал В. Верховинець пропонував звертатись до народних виконавців із запитаннями, які автор подає на сторінках «Теорії українського народного танцю» (Верховинець, 1990, с. 123–124). Маючи у своєму розпорядженні такі запитання (68 одиниць), він висловлював сподівання, що між громадянами знайдуться охочі збирати матеріал, потрібний для розвитку нашої хореографії. Наголошував, що від них залежатиме подальший перебіг розпочатої праці: «Дальша доля розвитку цієї галузі — в руках самих громадян. Пам'ятаймо, що за нашою чудовою піснею перше слово належить нашому народному танцю» (Верховинець, 1990, с. 127).

Водночас, слушно зауважує І. Терешко, перше ніж розпочати опитування респондента, слід налагодити приязний емоційно-психологічний контакт, ознайомити його із метою й завданням дослідження, поговорити «про життя» (Терешко, 2019, с. 139). І ось треба «випитати» те, за чим прийшов, перемогти мовчазність, розкрити, розпитати і позаписувати все, варте уваги. У практичній роботі збирача є такі випадки, коли він витрачає немало зусиль і часу з такими людьми, які володіють важливими знаннями, але не мають бажання ділитися. Причин для цього може бути безліч, та для досягнення мети слід докласти зусиль. Існує така тенденція — чим старша людина, тим важче налагодити з нею контакт, особливо для молодого збирача. У зв'язку з цим бувають і тимчасові невдачі. Найчастіше доводиться чекати, доки пощастить створити «душевний контакт». Тобто важливим завданням є створення контактної взаємодії — вільної моделі поведінки ініціатора розмови з метою утворення стосунків, які б викликали і підсилювали в респондента потребу в спілкуванні та вдаванні до, здавалося б, другорядних висловлювань, які допоможуть повніше й точніше опрацювати матеріал. Ймовірно, що застосування такого алгоритму дій зумовлює скорочення дистанції та психологічних бар'єрів під час спілкування, встановлення довіри як необхідної умови отримання достовірно значущої інформації.

Опитування можна проводити одночасно з аудіовізуальним пристроєм (аудіо- чи відеозаписом, фотографуванням сеансу), нотуючи в «польовому зошиті» перебіг сеансу, виконані інформатором твори, різноманітні пояснення (Терешко, 2019, с. 139). Успіхи розвитку та досягнень науково-технічного прогресу у ХХІ ст. дозволяють максимально точно зафіксувати отриману від респондента інформацію. Застосування диктофонів, фото- та відеокамер прискорює фіксацію отриманих матеріалів. Натомість більше часу приділяється опитуванню та аналітиці. Однак, слід пам'ятати, що мовно-графічний запис малюнків, фігур тощо необхідно нотувати одразу.

Авторка слушно зауважує, що перед початком запису дослідник фіксує паспортні дані сеансу (дату, час, місце проведення, хто запише і

повні паспортні дані респондента — ПП, рік народження, освіти, професію, корінний чи переселенець, вид діяльності тощо). Щоб запис фольклорного твору мав наукове значення, він повинен бути зафіксований точно так, як розповідає або виконує сам інформатор. Ніякі виправлення чи корективи дослідника недопустимі, навіть якщо виконавська манера не завжди відповідає хореографічним нормам (Терешко, 2019, с. 139).

Зважаючи на вищесказане, виокремимо методи, принагідні під час дослідження та фіксації хореографічного фольклору в польових умовах:

- 1) Метод мовно-графічного запису танцю.
- 2) Метод фото-, відео- та звукової фіксації.
- 3) Історичний метод (вивчення процесів і подій у хронологічній послідовності з метою виявлення зв'язків та закономірностей формування та розвитку хореографічного фольклору).
- 4) Культурологічний метод (вивчення процесів еволюції розвитку й функціонування танцювального фольклору, його первинного аналізу та опису; зіставлення різних культур на теренах української землі тощо).
- 5) Мистецтвознавчий метод (виявлення характерних ознак, стилістичної специфіки, семантики пластичних символів фольклорного танцю тощо).
- 6) Соціологічні методи (експеримент, спостереження, аналіз документів, опитування, інтерв'ю тощо).
- 7) Аналітичні методи (аналіз, оцінка, порівняння, моделювання, узагальнення, систематизація тощо).

У фокусі наукових досліджень окреслимо й такі методологічні засади дослідження танцювального фольклору:

- 1) Для вмотивованого збирача хореографічного фольклору не існує непереборного бар'єру, якого він не зміг би подолати для досягнення мети.
- 2) Контактна взаємодія збирача з носіями танцювального фольклору може бути тільки на підґрунті взаємної довіри та широкій відвертості.
- 3) Дослідження танцювального фольклору потребує неабиякої творчої, фізичної та психологічної активності; респондент сам не прийде, не розкаже і не покаже, треба йти до літніх людей і поступово дізнаватись потрібні відомості.
- 4) Запис твору не можна виокремлювати від того середовища, у якому він побутує. Щоразу треба шукати причини, які передували його виникненню. Цей метод дослідження, безумовно, підвищує кваліфікацію збирача і збагачує його напрацювання. Фольклорист-хореограф мусить віднайти пояснення, що стало причиною появи певного танка. Таким чином, збирач стає дослідником, а це вищий ступінь і цілком закономірний етап розвитку результатів його праці.

- 5) Той, хто досліджує та збирає хореографічний фольклор, несе повну відповідальність за точність кожного свого запису перед респондентами, громадськістю, новими поколіннями, які колись працюватимуть з його записами, і нарешті перед власним сумлінням.
- 6) Під час обліку матеріалу з досліджуваного ареалу, зони, населеного пункту, виконавської групи, художньо неповноцінний матеріал може виявитися в науковому відношенні не менш важливим, ніж високохудожній, помилки і невдачі виконавця чи виконавців не менш показові, ніж творчі осяяння.
- 7) Вивчення танцювального фольклору може бути ефективним лише за умови застосування комплексу методів дослідження.
- 8) Ґрунтовної уваги потребує проблема народної інтерпретації танцю. Своєрідність інтерпретації в танцювальному фольклорі зумовлена специфікою танцювальної лексики, у якій виконавець водночас є і співавтором. Чим талановитіший, обдарованіший, самобутній респондент, тим більший може бути його авторський внесок у твір. Саме фольклорний твір існує у свідомості багатьох народних танцівників як певний «ідеальний» тип, створений колективною творчістю і закріплений традицією.
- 9) Методика фіксації і подальшої обробки матеріалу не є вичерпною. Багато в чому вибір засобів визначається матеріалом, з яким має справу дослідник. Під час польової роботи важливо пам'ятати про майбутню обробку матеріалу, основну частину якої становить нотація, і виконувати максимум можливого безпосередньо в польових умовах.
- 10) Кожен записаний танок паспортизується. Не відкладаючи матеріали фольклористичних досліджень на довгий час, їх необхідно переписати, у жодному разі нічого не додаючи від себе. Упорядкування всіх записів — закономірний і найважливіший етап роботи збирача.
- 11) У випадках, якщо збирачеві фольклору пощастить записати особливо цікавий танцювальний твір, слід якнайшвидше оприлюднити його з метою популяризації хореографічного фольклору України.

Висновки. Культурно-етнічний образ сучасної України характеризується надзвичайною різноманітністю, зумовленою великою територією, природними, географічними, соціокультурними та іншими відмінностями. Сьогодні особливо важливо розмежувати танцювальну культуру. Це пов'язано з тим, що кожен регіон нашої країни по-своєму дуже самобутній і цікавий, зокрема і в хореографічному плані. Таким чином, осмислення національного фольклору в історичній динаміці і його втілення в хореографічному мистецтві в контексті регіональної культури являє собою актуальне завдання сучасності.

Перспективою подальшого дослідження передбачена організація та проведення дослідження хореографічного фольклору Центральної України в польових умовах у межах розробки держбюджетної теми молодих науковців Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини «Фольклористичні дослідження хорового виконавства та народного танцю Центральної України» (номер державної реєстрації 0119U002192).

Список посилань

- Василенко, К. Ю. (1996). *Лексика українського народно-сценічного танцю*. Київ: Мистецтво.
- Василенко, К. Ю. (1981). *Украинский народный танец*. Москва: Искусство.
- Василенко, К. Ю. (1997). *Український танець*. Київ: ІПК ПК.
- Верховинець, В. М. (1979). *Весняночка*. Київ: Музична Україна.
- Верховинець, В. М. (1990). *Теорія українського народного танцю*. Київ: Музична Україна.
- Гарасимчук, Р. (2008). *Народні танці українців Карпат. Кн. 1. Гуцульські танці*. Львів: Інститут народознавства НАН України.
- Гарасимчук, Р. (2008). *Народні танці українців Карпат. Кн. 2. Бойківські і лемківські танці*. Львів: Інститут народознавства НАН України.
- Гуменюк, А. І. (1963). *Народне хореографічне мистецтво України*. Київ: Видавництво АН УРСР.
- Гуменюк, А. І. (1969). *Українські народні танці*. П. Вірський (Ред). Київ: Наукова думка.
- Зайцев, С. (1976). *Основи народно-сценічного танцю*. Київ: Мистецтво.
- Кокуленко, Б. Г. (2010). *Фольклорні традиції в народно-сценічному танцювальному мистецтві Кіровоградщини* (Автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. мист.: спец. 26.00.01 «Теорія та історія культури»). Київ.
- Кривохижа, А. М. (2012). *Роздуми про мистецтво танцю*. Кіровоград: Центральноукраїнське видавництво.
- Островська, К. В. (2016). Анатолій Кривохижа — хранитель хореографічних традицій України. *Культура України. Серія: Мистецтвознавство*, 53, 220–230.
- Сизоненко, З. (1962). *Віночок. Чотири українські народні танці*. Київ.
- Терешко, І. (2019). Фольклорно-етнографічна експедиція як засіб формування професійної компетентності майбутніх учителів хореографії. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*, 2 (20), 134–141.
- Чубинський, П. (1995). *Мудрість віків: Українське народознавство у творчій спадщині Павла Чубинського*. Київ: Мистецтво.

References

- Vasylenko, K. Y. (1996). *Ukrainian folk-stage dance lexis*. Kyiv: Myststvo. [in Ukrainian].
- Vasilenko, K. Y. (1981). *Ukrainian folk dance*. Moscow: Iskusstvo. [in Russian].
- Vasylenko, K. Y. (1997). *Ukrainian dance: textbook*. Kyiv: Institute for Advanced Studies and Retraining. [in Ukrainian].

- Verkhovynets, V. M. (1990). *Theory of Ukrainian folk dance*. Kyiv: Muzychna Ukraina. [in Ukrainian].
- Harasymchuk, R. (2008). *Folk dances of the Ukrainians of the Carpathians. Book 1. Hutsuls dances*. Lviv: Institute of Ethnology of the National Academy of Sciences of Ukraine. [in Ukrainian].
- Harasymchuk, R. (2008). *Folk dances of the Ukrainians of the Carpathians. Book 2. Boyko's dances*. Lviv: Institute of Ethnology of the National Academy of Sciences of Ukraine. [in Ukrainian].
- Gumenyuk, A. (1963). *Folk choreographic art of Ukraine*. Kyiv: AN URSSR. [in Ukrainian].
- Gumenyuk, A. & Virskyy, P. (Eds.). (1969). *Ukrainian folk dances*. Kyiv: Naukova dumka. [in Ukrainian].
- Zaitsev, Ye. (1976). *Fundamentals of folk-stage dance*. Kyiv: Mystetsvo. [in Ukrainian].
- Kokulenko, B. G. (2010). *Implementation of folk traditions and rituals in modern Ukrainian folk choreography of Kirovograd region*. (Abstract for a Thesis of Candidate degree of Art Criticism: 26.00.01 "Theory and History of Culture"). Kyiv. [in Ukrainian].
- Kryvokhyzha, A. M. (2012). *Reflections on the art of dance*. Kirovograd: Tsentralnoukrainske vydavnytstvo. [in Ukrainian].
- Ostrovskaya, K. V. (2016). Anatolii Kryvokhyzha is the guardian of choreographic traditions of Ukraine. *Kultura Ukrainy*. Kharkiv. Issue 53, 220–230. [in Ukrainian].
- Syzonenko, Z. (1962). *Wreath. Four Ukrainian folk dances*. Kyiv. [in Ukrainian].
- Tereshko, I. (2019). Folkloric and ethnographic expedition as a means of shaping the professional competence of future teachers of choreography. *Problems of modern teacher training*. Uman. Issue 2(20), 134–141. [in Ukrainian].
- Chubynskyy, P. (1995). *Wisdom of the ages: the Ukrainian Ethnology in the creative heritage of Pavel Chubinsky*. Kyiv: Mystetsvo. [in Ukrainian].

Надійшла до редколегії 30.01.2020 р.